

LEENRECHT

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw Dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Betreft: Onderzoeksrapport ontwikkeling afdracht leenrechtvergoedingen

Hoofddorp, 22 juni 2017

Geachte mevrouw Bussemaker,

Op vrijdag 16 juni jl. heeft u het Onderzoeksrapport ontwikkeling afdracht leenrechtvergoeding aan de Tweede Kamer gestuurd. Graag reageer ik namens het Algemeen Bestuur van Stichting Leenrecht op dit rapport en uw aanbiedingsbrief.

Wij juichen het toe dat er door uw initiatief stappen zijn gezet om tot meer inzicht te komen in de complexe situatie waarin het leenrecht is beland. De uitkomsten van het onderzoek hebben helaas niet de duidelijkheid opgeleverd waar wij om hebben gevraagd en op hadden gehoopt. Stichting Leenrecht is vanaf het begin kritisch geweest over de opzet van het onderzoek en heeft gedurende de uitvoering hiervan aangegeven dat op onderdelen er sprake is van een te beperkte aanpak. Tot onze spijt moeten we concluderen dat na een jaar lang onderzoeken er nu een rapport is aangeboden aan de Tweede Kamer dat (te) veel vragen onbeantwoord laat. Een overzicht met de inhoudelijke kritiekpunten op het Onderzoeksrapport is bijgevoegd.

Het Nederlandse leenrechtstelsel verliest momenteel haar solide basis. U heeft aangegeven vervolgstappen te willen ondernemen om hierin verbeteringen door te voeren. Wij doen een dringend beroep op u hiermee – hoe complex ook – daadwerkelijk aan de slag te gaan. Wij zijn uiteraard volledig bereid daaraan mee te werken.

Graag neem ik u nog samengevat mee in onze visie en aandachtspunten. Wij vragen u die bij uw vervolgstappen in overweging te nemen.

Het onderzoek

Het huidige systeem van leenrecht is opgezet in 1995. Het is een goede zaak na twintig jaar de werking van het stelsel te evalueren. De laatste jaren worden gekenmerkt door een stevige daling van de leenrechtinkomsten; schrijvers kwamen daardoor in de problemen. Om die reden riep Stichting Leenrecht op tot een breed onderzoek naar de uitleningen, de grondslag waarop de leenrechtvergoeding is gebaseerd.

Het nu opgeleverde rapport verschaft inzicht in ontwikkelingen in de bibliotheeksector. Het biedt ook aanknopingspunten voor het detecteren van problemen in de opgave door openbare bibliotheken aan Stichting Leenrecht. Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat het onderzoek te beperkt in opzet was om een verklaring te geven voor de dalende leenrechtinkomsten van schrijvers en uitgevers. De onderzoekers hebben zich te veel gebaseerd op bestaande indrukken en eerder gepubliceerde cijfers, en te veel nieuwe factoren buiten beschouwing gelaten. Terwijl deze juist een versturende impact hebben op het leenrechtstelsel. Het rapport geeft daardoor naar onze mening geen betrouwbaar beeld van de stand van zaken op het gebied van uitlenen in Nederland. Wij vragen u daarom de uitkomsten van dit rapport zeer genuanceerd in te zetten.

Het leenrechtstelsel

Het leenrecht is een belangrijke, zo niet onmisbare inkomstenbron voor veel schrijvers en uitgevers. In 1995 leverde het hen nog (omgerekend) 23 miljoen euro op, nu nog maar 9 miljoen euro. Het overeengekomen uitgangspunt in 1995 was 5% van de exploitatiekosten van de openbare bibliotheken. Bij de tussentijdse evaluatie van het leenrecht ten behoeve van de Tweede Kamer kwamen in 2001 de onderzoekers in hun berekening tot een kleine 4%. De ministeries van Justitie en OCW noemden dit in hun aanbiedingsbrief van 1 april 2003 alleszins redelijk. In 2015 blijkt de verhouding te zijn gedaald tot 2,4%. Voor de betrokken belanghebbenden die wij vertegenwoordigen is dit een onaanvaardbare situatie, waarin bovendien door diverse ontwikkelingen geen stabilisatie laat staan verbetering in het vooruitzicht ligt.

De toekomst van het lezen en daarmee uitlenen van boeken tekent zich wel al duidelijk af; deze ligt op het gebied van de Bibliotheek op school en de digitale bibliotheek. Uit het rapport valt op te maken dat de stijging van het uitlenen via scholen een grote vlucht neemt, van 1,5 miljoen uitleningen in 2014 naar 4 miljoen in 2015. Wij pleiten er daarom voor deze nieuwe ontwikkelingen – die al een significante impact hebben op het leenrechtstelsel – mee te nemen in uw vervolgstappen. Daarnaast zijn wij met u van mening dat er sprake dient te zijn van een eenduidige registratie van de uitleningen via een centraal datawarehouse.

Aangezien deze vervolgstappen de nodige doorlooptijd zullen beslaan, vragen wij u om voor de overbrugging van deze periode tot een inhoudelijke en bovenal financiële oplossing te komen.

Zo kunnen wij gezamenlijk werken aan een vernieuwd, billijk en toekomstbestendig stelsel voor het leenrecht.

Hoogachtend,
namens het bestuur van de Stichting Leenrecht

drs. D.J. van Leeuwen
voorzitter Stichting Leenrecht

bijlage (1): inhoudelijke kritiekpunten op het rapport